

Hallituksen toimintakertomus 2016

YHTEENVETO VUODEN 2016 TOIMINNASTA

Taloudellisesti haasteelliset ajat ovat näkyneet asiakkaidemme arjessa. Tilanteen helpottamiseksi tehdyssä maatalouden kriisipaketissa päätettiin viime syksynä muun muassa toimista, joilla tuetaan maatalousyrittäjien jaksamista. Melalle suunnatulla lisämäärärahalla käynnistimme vuodenvaihteessa projektin talousahdingossa olevien maatalousyrittäjien auttamiseksi ja varhaisen välittämisen mallin vahvistamiseksi. Olemme myös pyrkineet helpottamaan osaltamme maatalousyrittäjien maksuvalmiusongelmia antamalla Mela-vakuutusmaksujen maksuaikaan sekä viivästyskorkoon määräaikaista joustoa. Lomituksen asiakasmaksuja alennettiin kuluvalle vuodelle.

Työeläkeuudistuksen toimeenpanon valmistelu ja siihen liittyvä työ oli vuoden aikana merkittävä ponnistus. Saimme hoidettua uudistuksen edellyttämät mittavat järjestelmämuutokset, toiminnan muokkaukset sekä riittävän viestinnän ja osaamisen varmistamisen suunnitelmallisesti ja ongelmitta myös muutosvaiheessa.

Uusi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki (MATAL) tuli voimaan vuoden 2016 alussa. Lain toimeenpano osoittautui ennakoitua työläemmäksi. Tilanteen korjaamiseksi ja asiakaskokemuksen parantamiseksi päätimme lisätä korvauskäsittelyymme henkilöstöä. Jo nyt ovat kuitenkin nähtävissä uudistuksen myönteiset vaikutukset asiakkaillemme, kun hoitoonohjautuminen ja tarpeellisten tutkimusten tekeminen on nopeutunut.

Asiakastyytyväisyys palveluihimme heikkeni hieman, mutta säilyi edelleen hyvällä tasolla. Kokonaisarvosana Melan palveluille oli 7,9. Tyytyväisyyden hienoiseen laskuun saattaa vaikuttaa talouden yleinen haastava tilanne, mutta myös käsittelyaikojen pituus korvausasioissa. Eläkkeiden käsittelyajoissa olemme työeläkealan yksityisten yhtiöiden vertailussa keskiarvoa parempia. Erityisesti vanhuus- ja perhe-eläkekäsittelyssä olemme lyhentäneet merkittävästi käsittelyaikoja.

Jatkoimme myös asiakaskokemuksemme kehittämistä. Julkaisimme asiakkaillemme palveluperiaatteet toimintamme kehittämiseksi ja yhtenäistämiseksi teemalla Palveleva Mela – PAMELA. Yhteinen viitekehys, palveluperiaatteet ovat tukeneet työtämme ja helpottaneet asiakasprosessiemme kehittämistä. Tuotamme Mela-turvaa asiantuntevasti ja tehokkaasti, asiakkaitamme kuunnellen ja arvostaen.

Kustannustehokkuudessa olemme pärjänneet merkittävistä hankkeista huolimatta varsin kilpailukykyisinä työeläkealan vertailuissa. Liikekulut laskivat hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Henkilöstömäärä ja muut henkilöstötunnusluvut olivat edellisen vuoden tasolla.

Melasta maksettujen etuuksien ja palveluiden arvo oli 1 189,0 miljoonaa euroa (2015: 1 197,0) sisältäen lomituksen kustannukset.

Melalla oli vuoden lopussa 65 125 MYEL-vakuutettua ja 85 394 MATA-vakuutettua asiakasta. Eläkkeensaajia oli vuoden päättyessä 121 485. MYEL-vakuutettujen määrä väheni edellisestä vuodesta 3,0 %, MATA-vakuutettujen 3,3 % ja eläkkeensaajien 3,3 %.

Toimintavuoden aikana Melaan saapui 59 855 vakuutus- tai etuushakemusta. Hakemusten kokonaismäärä laski 2,4 % (2015: 61 343).

Saapuneet hakemukset	2016	2015	Muutosprosentti edellisestä vuodesta
Vakuutusasiat	23 353	24 966	-6,5
Perintäasiat	469	359	+30,6
Luopumisasiat	1 020	1 323	-22,9
Työeläkeasiat	12 278	12 248	+0,2
MATA-korvausasiat	20 550	20 311	+1,2
Mela-päivärahat	1 748	1 743	+0,3
Lomitusasiat	437	393	+11,2
	59 855	61 343	-2,4

Taulukko 1. Kaikkien Melaan saapuneiden hakemusten lukumäärät peräkkäisinä vuosina ja muutos edellisestä vuodesta.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Strategiamme keskeisimmät tavoitteet ovat maatalousyrittäjien ja apurahansaajien hyvinvoinnin tukeminen, palvelumme sujuvoittaminen asiakasläheisesti ja tehokkuuden parantaminen toimintaamme uudistamalla. Nämä perustavaa laatua olevat tavoitteet ovat tärkeitä myös vuonna 2018 alkavalla uudella strategiakaudella. Olemme käynnistäneet strategian valmistelun yhdessä henkilöstön kanssa.

Maatalouden kriisipaketissa Melalle osoitetun miljoonan euron lisämäärärahan kohdentaminen maatalousyrittäjien jaksamisen tukemiseen tehokkaalla ja vaikuttavalla tavalla on alkaneen vuoden kärkihankkeemme. Välitä viljelijästä -projektista saatavan kokemuksen avulla kehitämme myös pitkäkestoista ennaltaehkäisevää työhyvinvointityötämme tulevaisuudessa.

Maakuntauudistus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukset tulevat muuttamaan merkittävästi palveluiden ja hallinnon toteutusta. Lomituksen ja kuntoutuksen uudistamista pohtivissa työryhmissä vaikutamme aktiivisesti siihen, että asiakaskuntamme työn erityispiirteet ja niistä seuraavat tarpeet tulevat huomioon otetuksi lainsäädäntöä valmisteltaessa. Pyrimme osaltamme huolehtimaan siitä, että muutoksissa tulee huomioitua asiakkaidemme toimintaedellytysten tukeminen ja yhdenvertainen kohtelu ympäri Suomen. Tarjoamme Melan asiantuntemuksen ja meille kertyneen kokemuksen käyttöön myös uudessa toimintamallissa.

Työeläkejärjestelmän uudistaminen jatkuu perhe-eläkkeiden osalta. Työmarkkinajärjestöjen ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajista koostuvassa työryhmässä on selvitetty erityisesti leskeneläkkeen taroitusta ja tarkoituksenmukaisuutta peilaten muuttuneeseen perheinstituutioon. Työryhmän työ jatkuu vielä ja varsinaiset päätökset ryhmän selvitysten pohjalta tehtäneen vuoden 2017 aikana.

Tärkein it-järjestelmähankkeemme on Melan vakuutus- ja eläkkeenkäsittelyjärjestelmän uudistaminen. Hankkeen myötä uudistuvat sekä vakuuttamisen että eläkekäsittelyn järjestelmät ja toimintaprosessit. Olemme sitoneet hankkeeseen merkittävästi henkilöresursseja. Hanke jatkuu vuodelle 2018. Uuden järjestelmän myötä voimme entistä paremmin kehittää sähköisiä palveluita asiakkaillemme.

Kokonaisvaltaisen asiakaskokemuksen kehittämiseksi jatkamme toimintamme uudistamista ja prosessien hiomista. Asiakaspalvelun tehostamiseksi selvitämme keskeisimmät asiakaspolut ja palvelutarpeet sekä aloitamme nettisivujemme uudistamisen. Otamme myös käyttöön sähköisen tapaturmailmoituksen toiminnan sujuvoittamiseksi sekä vaiheistamme tulevien vuosien sähköisten palveluiden ja digitalisaation kehitystarpeet asiakaslähtöisesti osana uuden strategiakautemme valmistelua.

Melan strategiset painopistealueet ja onnistuminen tulokortin näkökulmasta

Vaikuttavuus

Annamme aktiivisen
asiantuntijapanoksen
sosiaaliturvan
kehittämiseen.

Asiakkuus

Tuomme turvaa
ja työhyvinvointia
asiakkaillemme
ystävällisesti, sujuvasti
ja luotettavasti.

Henkilöstö

Asiakkaidemme
palveluista huolehtii
osaava ja motivoitunut
henkilöstö.

Talous ja tehokkuus

Prosessien ja toiminta-
mallien uudistamisella
parannamme
tehokkuutta.

Vaikuttavuus: Annamme aktiivisen asiantuntijapanoksen sosiaaliturvan kehittämiseen
Annoimme asiantuntijapanoksemme lomitus- ja eläkejärjestelmien kehittämiseen. Valmistelimme asiakasryhmiemme työeläke- sekä työtapaturma- ja ammattitautilakien uudistusten toimeenpanon. Lisäksi tuimme maatalousyrittäjien työhyvinvointityötä uuden toimintasuunnitelman avulla.

KESKEISET KEHITTÄMISHANKKEET

Annoimme asiantuntemuksen ja osaamisemme käyttöön yhteisissä sosiaaliturvan kehittämiseen liittyvissä työryhmissä. Varmistimme panoksellamme, että asiakaskuntamme toiminnan edellytykset ja työn erityispiirteet tulevat huomioituksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa lomitusjärjestelmän kehittämistyöryhmässä pohdittiin lomituksen sisällöllisiä kehittämistarpeita ja valmisteltiin siirtoa maakuntien tehtäväksi. Työryhmän työ käynnistyi syksyllä 2016 ja määräaika päättyi maaliskuussa 2017.

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (MATAL) uudistuksen toimeenpanon varmistaminen sitoi merkittävästi henkilöresurssejamme. Käytännön kokemuksen perusteella totesimme, että voimaan tullut työvahinkojen 30 päivän ilmoittamisaika oli asiakkaillemme erittäin haasteellinen. Tilanteen korjaamiseksi teimme esityksen sosiaali- ja terveysministeriölle, ja ilmoitusaikaa pidennettiin lainmuutoksella 60 päivään vuoden 2017 alussa.

It-järjestelmähankkeissa keskitimme voimavaramme eläkejärjestelmän päivittämiseen työeläkeuudistuksen mukaisesti. Saimme yhteisin ponnistuksin tehtyä eläkeuudistuksen edellyttämät järjestelmämuutokset määräajassa nykyiseen järjestelmäämme. It-järjestelmien kehittämishankkeet jatkuvat edelleen liittyen käyttöön otettavaan uuteen vakuutus- ja eläkekäsittelyjärjestelmään.

MELAN ASIAKKAIDEN TYÖHYVINVOINNIN JA TYÖTURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Maatalouden lomituspalvelut, työterveyshuolto ja työhyvinvointiohjelma tukevat maatalousyrittäjien työssä jaksamista. Edistämme asiakkaidemme työhyvinvointia myös maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuvalla työturvallisuustyöllä. Käytännössä tämä tarkoittaa tapaturmien ja ammattitautien torjuntaa neuvonnan, tiedottamisen ja koulutuksen avulla.

Maatalousyrittäjien työhyvinvointia ja työkykyä tuimme toteuttamalla asiakkaidemme tarpeiden pohjalta päivitettyä työhyvinvointiohjelmaa. Uutena palveluna tarjosimme asiakkaille tyhy-neuvojan henkilökohtaista neuvontaa työhyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvissä asioissa puhelinpalveluna ja sähköpostilla. Tyhy-neuvoja antaa neuvoja esimerkiksi työterveyshuoltoon, työkyvyn ylläpitämiseen ja jaksamiseen tai varhaiskuntoutukseen liittyvissä asioissa.

Vuonna 2016 järjestettyjen maatalousyrittäjien hyvinvointipäivien teemana oli edellisvuoden tapaan talouden ja työhyvinvoinnin yhteys. Lisäksi syksyllä järjestimme hyvinvointipäiviä yhteistyössä Kunnossa kaiken ikää -hankkeen kanssa. Varhaisen välittämisen mallin jatkuvuutta varmistimme järjestämällä sidosryhmien kanssa yhteisiä alueellisia tilaisuuksia. Lisäksi laadimme suunnitelman maatalousyrittäjien jaksamisen edistämiseen Melalle osoitetun miljoonan euron maatalouden kriisipaketin määrärahan käyttämisestä vuonna 2017. Henkilösuojautumista edistimme muun muassa käynnistämällä Suojain-diplomin suunnittelun ja tuottamalla uusia suojainvideoita. Maatilan työturvallisuuskilpailu käynnistyi kuluneen vuoden aikana.

Maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon kuului vuoden lopussa 36 % MYEL-vakuutetuista maatalousyrittäjistä. Työterveyshuollon kattavuus on valitettavasti edelleen hieman heikentynyt.

Työturvallisuustyön budjetti perustuu saman vuoden arvioon maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen kokonaiskustannuksista. Työturvallisuustyöhön käytimme 0,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2016 maksoimme työturvallisuusapurahoja 131 850 euroa, ja myönsimme uusia apurahahakemuksia 105 133 euroa. Meillä on myös 12 työturvallisuusasioihin erikoistunutta asiamiestä edistämässä työturvallisuustyötämme.

MELA JA YHTEISKUNTAVASTUU

Mela on mukana edistämässä eläkeuudistuksen mukaisesti koko yhteiskuntaa koskevaa työurien pidentämistavoitetta. Toimintamme ja erityisesti työhyvinvointityömme tavoitteena on lisätä asiakkaidemme terveitä työvuosia, työkykyisyyttä ja työssäjaksamista.

Mela kantaa vastuun lakisääteisen sosiaaliturvan ja palvelun laadukkaasta toimeenpanosta niin maatalousyrittäjien kuin apurahansaajienkin osalta. Kehitämme toimintaamme systemaattisesti ja asiakasläheisesti. Osallistumme aktiivisesti asiakaskuntamme sosiaaliturvan kehittämistyöhön asiantuntijana ja kokemuksemme kautta asiakaskuntamme työn erityispiirteiden tuntijana.

Sijoitustoimintamme on vastuullista ja se kohdistuu riittävästi hajautettuihin sijoituskohteisiin hallituksen vahvistaman sijoitussuunnitelman mukaisesti. Sijoitustoiminnassa otamme vain maltillisia riskejä. Vastuullisessa sijoittamisessa otamme huomioon ESG-tekijät eli ympäristöön (environment), yhteiskuntaan (society) ja hyvään hallintotapaan (governance) liittyvät tekijät. Sijoitustoiminnassa seuraamme, että osapuolet, joiden kanssa olemme tekemässä toimivat vallitsevan lainsäädännön puitteissa, kunnioittavat ihmisarvoa, kiinnittävät huomiota sekä yhteiskunnallisiin että työolosuhteisiin ja ympäristökysymyksiin.

Mela on toimihenkilöilleen vastuullinen työnantaja. Henkilöstömme pääsee vaikuttamaan itseään koskevaan päätöksentekoon erilaisten työryhmien kautta. Henkilöstön työhyvinvointia tuemme monin eri tavoin esimerkiksi kattavalla työterveyshuollolla, laajalla ja ajankohtaisella koulutuksella sekä liikunta- ja virkistystoiminnalla.

Asiakkuus: Tuomme turvaa ja työhyvinvointia asiakkaillemme ystävällisesti, sujuvasti ja luotettavasti

Jatkoimme asiakaskokemuksen kehittämistä julkaisemalla asiakkaillemme palveluperiaatteet toimintamme sujuvoittamiseksi ja yhtenäistämiseksi. Asiakastyytyväisyys palveluihimme on edelleen kokonaisuutena hyvällä tasolla, mutta käsittelyaikojen lyhentämisessä meillä on parannettavaa. Kaikissa keskeisissä eläkelajeissa olemme jo onnistuneet lyhentämään käsittelyaikoja. Vakuutettujen ja hakemusten määrä laski hieman edelliseen vuoteen verrattuna.

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKEVAKUUTUS (MYEL)

MYEL-vakuutus

Maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutamme maatalousyrittäjät, metsätalousyrittäjät, kalastajat, poronhoitajat, heidän perheenjäsenensä sekä apurahalla työskentelevät taiteen ja tieteen harjoittajat.

Maatalousyrittäjän eläkevakuutukseen kuului vuoden 2016 lopussa 62 055 maatalousyrittäjää (sis. kalastajat, poronhoitajat ja metsätaloudenharjoittajat). Maatalousyrittäjiä oli vakuutettuina 43 599 maatilalta. MYEL-vakuutetuista maatalousyrittäjistä 69 % oli miehiä ja 31 % naisia. Asiakasmäärän kehitys on esitelty tarkemmin taulukossa 2.

Vuoden 2016 aikana saimme asiakkaaksemme 1 716 uutta MYEL-vakuutettua maatalousyrittäjää, mikä on 33 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Lasku on seurausta sukupolvenvaihdoista ja jatkajien vähenemisestä määrästä sekä toimialan viime aikojen huonosta taloudellisesta kannattavuudesta.

Apurahansaajien MYEL-vakuutukseen kuului vuoden 2016 lopussa 3 077 apurahansaajaa. Apurahansaajien vakuutushakemuksia oli vuoden aikana 6 295 kappaletta (2015: 5 999). Vuoden aikana alkoi 4 317 uutta apurahansaajien MYEL-vakuutusta. Apurahansaajien vakuutusjaksot olivat keskimäärin 16 kuukauden mittaisia. Vuoden aikana vakuutetuista apurahansaajista 69 % oli tieteen ja 31 % taiteen harjoittajia. Naisten osuus apurahavakuutetuista oli 57 % ja miesten 43 %.

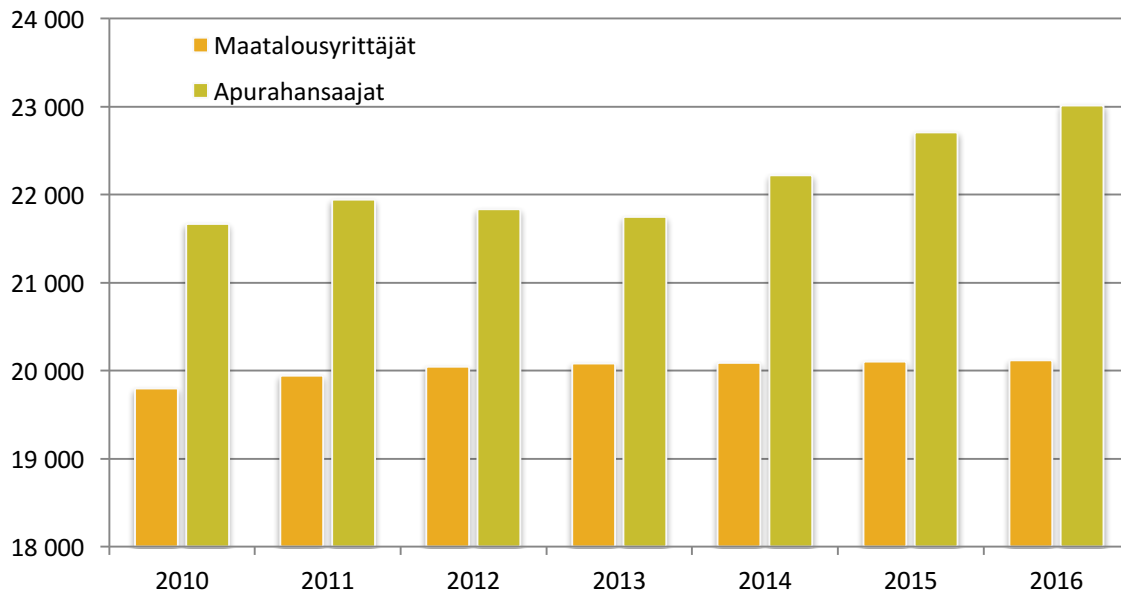
Asiakasryhmät	MYEL-vakuutetut, henkilöä	Muutosprosentti edellisestä vuodesta
Maatilataloudenharjoittajat	59 597	-3,5
Metsätaloudenharjoittajat	3 040	-3,6
Poronhoitajat	936	-3,6
Kalastajat	549	-4,7
Apurahansaajat	3 077	+6,4

Taulukko 2. MYEL-vakuutetut asiakkaat 31.12.2016. Sama henkilö voi olla vakuutettuna eri asiakasryhmissä.

MYEL-työtulo

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien sosiaaliturvaetuudet lasketaan henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta. Vuoden lopussa maatalousyrittäjien keskimääräinen vuotuinen MYEL-työtulo oli 20 112 euroa eli 1 676 euroa kuukaudessa. Nousua edelliseen vuoteen oli 0,8 %. Apurahansaajien keskimääräinen MYEL-työtulo vuotuisesti työtuloksi muutettuna oli vuoden lopussa 23 013 euroa. Siinä nousua oli 2,1 %.

Keskimääräinen MYEL-työtulo, euroa/vuosi (vuoden 2016 indeksitasossa)

Kuva 1. MYEL-työtulon kehitys maatalousyrittäjillä ja apurahansaajilla. Vuoden 2016 lopussa maatalousyrittäjien keskimääräinen MYEL-työtulo oli 20 112 euroa vuodessa ja apurahansaajien 23 013 euroa vuodessa.

MYEL-eläkkeet

Vuoden lopussa työeläkettä maksettiin 121 182 henkilölle (2015: 125 300), joista apurahansaajia oli 131 (2015: 102). Työeläkettä saavien henkilöiden määrä laski vuoden aikana 3,3 %. Eläkkeensaajien määrä eläkelajeittain on eritelty taulukossa 3.

Asiakkaamme siirtyivät työeläkkeelle keskimäärin 62,2-vuotiaina. Edelliseen vuoteen verrattuna eläkellesiirtymisikä laski hieman.

Vuonna 2016 alkanut vanhuuseläke oli suuruudeltaan keskimäärin 1 184 euroa kuukaudessa, josta MYEL-eläkkeen osuus oli 864 euroa kuukaudessa. Kaikkien maksussa olevien vanhuuseläkkeiden suuruus oli keskimäärin 586 euroa kuukaudessa, josta MYEL-eläkkeen osuus oli 442 euroa kuukaudessa.

Mela maksoi työeläkkeitä yhteensä 903,4 miljoonaa euroa (v. 2015: 893,0).

Eläkelaji	Eläkkeensaajien Lukumäärä	Muutosprosentti edellisestä vuodesta
Vanhuuseläke	109 938	-3,1
Perhe-eläke	34 535	-3,9
Työkyvyttömyyseläke	4 759	-8,9
Osa-aikaeläke	175	+2,3

Taulukko 3. Eri eläkelajeja saavien asiakkaiden lukumäärä 31.12.2016 ja muutos edellisestä vuodesta. Asiakas voi saada oman työeläkkeen rinnalla perhe-eläkettä.

Mela-sairauspäiväraha

Mela-sairauspäivärahaa maksetaan MYEL-vakuutetulle henkilölle sairausvakuutuksen omavastuujalta. Vuoden aikana Mela-sairauspäivärahaa maksettiin yhteensä 2,7 miljoonaa euroa (2015: 2,8).

MAATALOUSYRITTÄJÄN TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAUTIVAKUUTUS (MATA)

MATA-korvaukset

MATA-korvaushakemusten määrä kasvoi hieman verrattuna vuoteen 2015 (2016: 20 550, 2015: 20 311). Edellä kerrotut hakemusmäärät sisältävät sekä ilmoitetut uudet tapaturmat ja ammattitaudit että jo aiemmin ilmoitettuun vahinkoasiaan liittyvät jatkokorvausten hakemukset esimerkiksi pitkittyneestä työkyvyttömyydestä tai jatkohoidon tarpeesta.

Uusia työtapaturmavahinkoja korvattiin 38 % enemmän kuin edellisellä vuonna (2016: 5197, 2015: 3762). Ensisijaisen työtapaturma- ja ammattitautijärjestelmän sekä julkisen terveydenhuollon sairaanhoidon kustannuksia koskevan täyskustannusvastaavuusperiaatteen tehokas toteutuminen edellyttävät, että kaikki MATA-vakuutetussa maatalousyrittäjä- ja apurahatyössä sattuneet vahinkotapahtumat ilmoitetaan Melaan korvausoikeuden arvioimiseksi. MATAL-lain myötä aiemmasta vakuutusmaksuallennusjärjestelmästä luovuttiin, jotta myös aiemmin ilmoittamatta jääneet pienet vahingot tulevat Melan tietoon korvausoikeuden arvioimista ja korvausten maksamista varten. Tämä johdosta ilmoitettujen vahinkojen ja niiden perusteella maksettujen korvausten määrät kasvoivat.

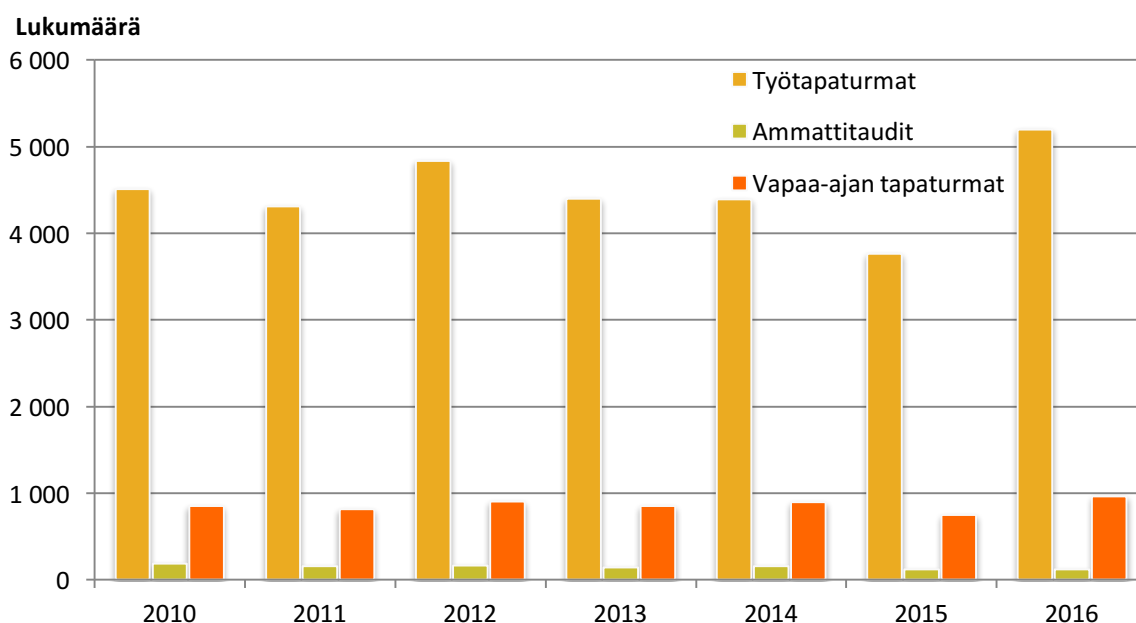
Työtapaturmia hylättiin suhteessa saman verran kuin edellisellä vuonna (11 %). Uusia ammattitauteja korvattiin 122 (2015: 118). Kuolemaan johti vuoden aikana kuusi tapaturmaa, joista kaksi sattui vapaa-ajalla.

Vapaa-ajan tapaturmavakuutuksesta korvattiin 963 uutta tapaturmaa, mikä on 29 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Korvauksia kaikista vahingoista maksettiin 4,5 miljoonaa euroa, mikä on lähes 14 % enemmän kuin edellisellä vuonna (2015: 4,0).

Apurahansaajille korvattiin 24 työtapaturmaa ja 7 vapaa-ajan tapaturmaa (luvut sisältyvät yllä oleviin).

Vuoden 2016 aikana maksettiin työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen eläkkeitä ja korvauksia 34,4 miljoonaa euroa (2015: 32,0).

Uudet korvatut MATA-tapaturmat ja ammattitaudit 2010–luvulla

Kuva 2. 2010-luvulla työtapaturmien määrä on lisääntynyt keskimäärin 2,0 % vuodessa ja vapaa-ajan tapaturmien 1,0 % vuodessa.

MATA-työtapaturma- ja ammattitautivakuutus korvaa maatalousyrittäjätyössä ja MYEL-vakuutetussa apurahatyössä sattuneet tapaturmat ja näistä töistä aiheutuneet ammattitaudit. Vapaa-ajan MATA-tapaturmavakuutus korvaa yksityistalouden töissä sekä vapaa-ajalla sattuneet vahingot.

MATA-tapaturma- ja ammattitautivakuutukset

Vuoden lopussa MATA-työtapaturma- ja ammattitautivakuutus oli voimassa 85 394 henkilöllä (2015: 88 297), joista 3 077 oli apurahansaajia. Vapaa-ajan MATA-vakuutus oli vuoden lopussa 54 898 henkilöllä (2015:57 429), joista 398 oli apurahansaajia. MATA-vakuutusten lukumäärä väheni hieman MYEL-vakuutuksia enemmän erityisesti maatalousyrittäjillä. Todennäköisesti syynä tähän vähenemään on kaikille vapaaehtoisesti vakuutetuille lähetetty tilannemuutostiedustelu, jolloin työskentelyn lopettaneet päättivät vakuutuksensa tarpeettomana tiedustelumme perusteella.

KUNTOUTUS

Korvaamme sekä maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) että maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (MATAL) mukaista kuntoutusta. MYEL-kuntoutusta voi saada, jos sairauden perusteella on riski jäädä lähivuosina työkyvyttömyyseläkkeelle ja tätä työkyvyttömyyden uhkaa voidaan pienentää tai siirtää ammatillisen kuntoutuksen keinoin. MATA-kuntoutusta voi saada vain tapaturmassa vammautunut tai ammattitautiin sairastunut MYEL-vakuutettu.

MYEL:iin perustuvaan ammatilliseen kuntoutukseen käytettiin 0,6 miljoonaa euroa. Summa sisältää kuntoutusrahat ja kuntoutuskulut tutkimuksineen sekä apuvälineet. Kuntoutusetuuksina korvasimme työssä selviytymistä helpottavia apuvälineitä 0,05 miljoonan euron arvosta.

MATA-kuntoutukseen käytettiin 2,1 miljoonaa euroa. Kuntoutusetuuksina korvattiin muun muassa moottoroituja hengityksensuojaimia, suojakäsineitä ja kuntoutuskursseja ammattiastmaan, nuhaan, ihottumaan ja homepölykeuhkoon sairastuneille.

LUOPUMISTUKI

Luopumistukien eläkekanta eli maksussa olevat eläkkeet vähenevät noin 10 %:n vuosivauhdilla. Luopumistuen saajia oli vuoden lopussa 3 214 (2015: 3 834). Voimassa oleva tukien soveltamisjakso koskee vuosia 2015 - 2018.

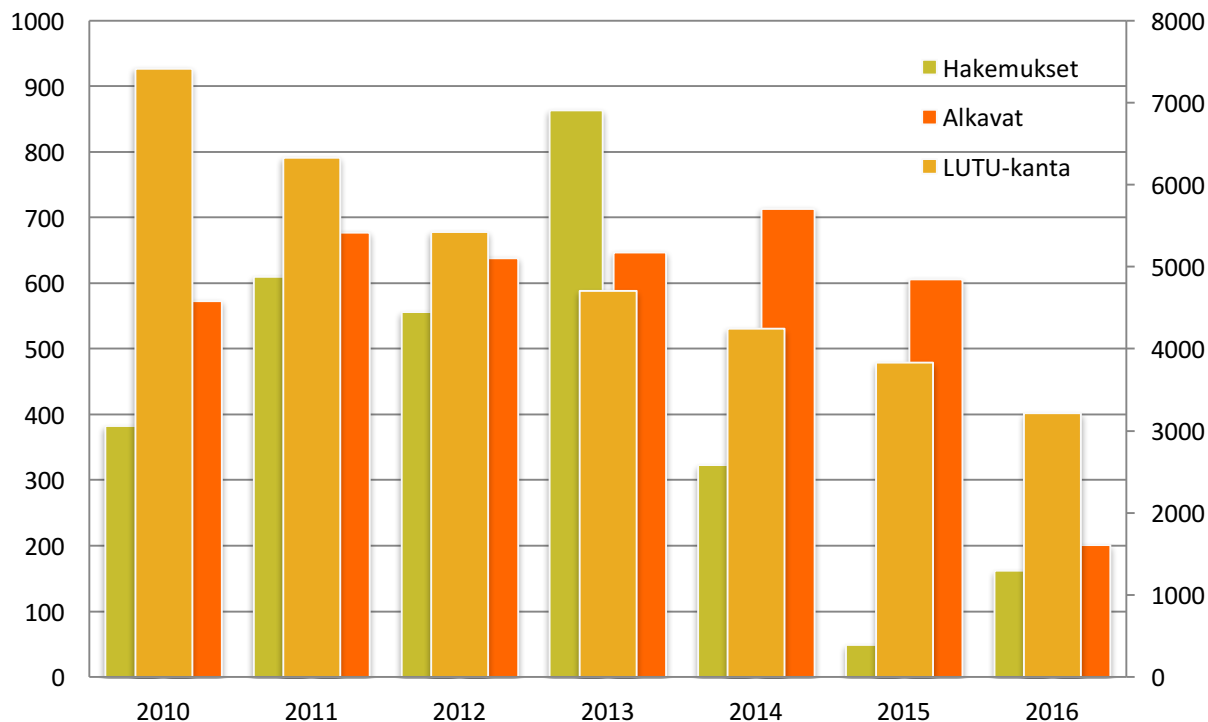
Hakemusten määrä on vähentynyt merkittävästi viimeisen kolmen vuoden aikana. Hakemusmäärien vuosittaiset vaihtelut ovat olleet suuria, mikä johtunee järjestelmän jatkumiseen liittyvistä epävarmuustekijöistä ja ikärajojen nostosta vuonna 2015.

Vuoden 2016 aikana saimme 162 hakemusta, mikä oli kuitenkin yli kolmenkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna. Tähän vaikutti erityisesti ikärajan muutos vuoden 2017 alussa liittyen lähisukulaisien välisiin luovutuksiin. Toisaalta vuonna 2015 hakemuksia tuli poikkeuksellisen vähän johtuen järjestelmän ikärajojen muutoksesta.

Vuoden 2016 aikana uusia luopumistukia myönnettiin 201 henkilölle (2015: 606). Luopumisjärjestelmän kautta sukupolvenvaihdoiksi tehtiin yhteensä 65 tilalla vuonna 2016 (2015: 370).

Mela hoitaa myös vuoteen 1993 päättyneen luopumiseläkelain mukaisia eläkkeitä. Luopumiseläkettä maksettiin joulukuussa 10 364 henkilölle (2015: 11 421).

Uudet LUTU-hakemukset, alkavat luopumistuet ja LUTU-kanta

Kuva 3. Tietosarjan LUTU-kanta luvut ovat luettavissa oikeanpuoleiselta, muiden vasemmanpuoleiselta pystyakselilta. LUTU-kanta on pienentynyt 2010-luvulla keskimäärin 12,7 % vuodessa.

LOMITUS

Mela korvaa maatalouslomituksen kustannukset valtion rahoittamana kuntien hoitamille paikallisyksiköille maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain mukaisesti. Lisäksi ohjeistamme ja koulutamme paikallisyksiköiden hallintohenkilöitä ja valvomme paikallisyksiköiden toiminnan lainmukaisuutta. MYEL-vakuutetut turkistuottajat voivat myös saada lomituspäalveluita ja poronhoitajat sijaisapua työkyvyttömyyden aikana.

Vuoden 2016 alusta tuli voimaan sekä maatalousyrittäjien että turkistuottajien lomituspäalvelulakeja koskevat lainmuutokset, joiden tavoitteena oli saada Suomen lainsäädäntö sopusointuun Euroopan komission antamien valtiontukea koskevien suuntaviivojen 2014–2020 kanssa ja toteuttaa hallitusohjelmassa esitetty 20 miljoonan euron säästövaatimus. Säästövaatimuksesta kohdentui 1 miljoona euroa maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspäalvelujen hallintomenoihin. Tilojen ja tätä kautta lomituksen tarpeen vähenemisen arvioitiin toteutuvan säästöä 15 miljoonaa euroa. Lomituspäalvelulakeihin tehtyjen sisältömuutosten säästövaikutuksiksi arvioitiin 4 miljoonaa euroa.

Maatalouslomituksen käyttökustannukset laskivat 154,2 miljoonaan euroon (2015: 164,0).

Maatalousyrittäjillä oli vuonna 2016 oikeus 26 vuosilomapäivään, joista käytettiin keskimäärin 25,7 päivää (2015: 25,6).

Alueellisia maatalouslomituksen paikallisyksiköitä toimi vuoden 2016 aikana 44 eli yksi vähemmän kuin edellisvuonna.

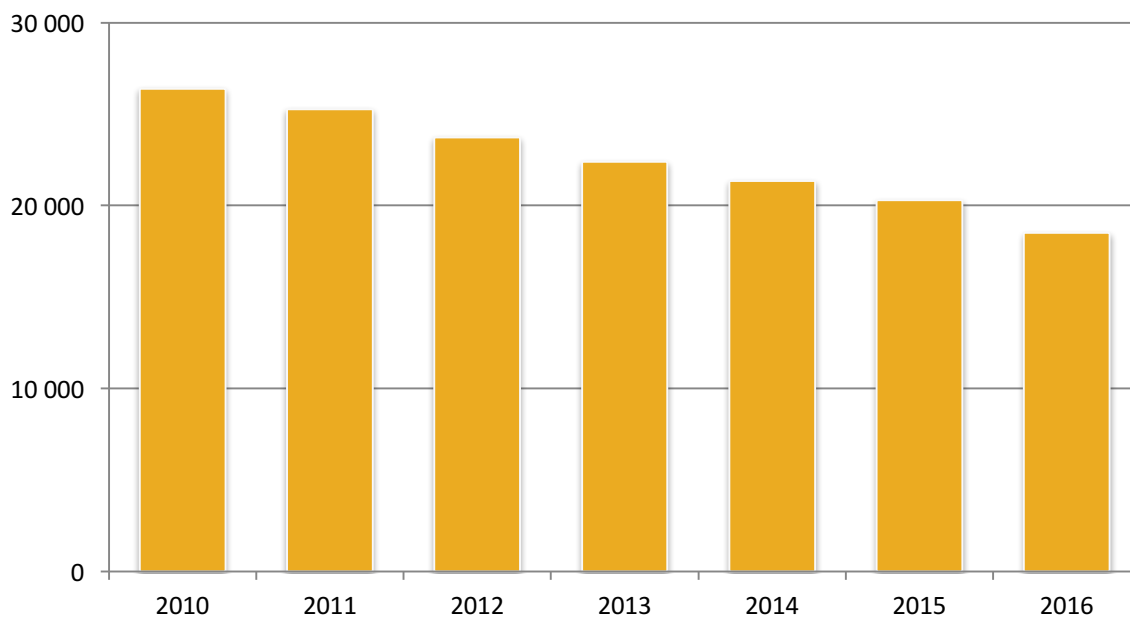
Vuosilomaan oikeutettuja kotieläinyrittäjiä oli yhteensä 18 520 (2015: 20 303). Vuosilomaan oikeutettujen yrittäjien määrä väheni rakennemuutoksen ja säädösmuutosten johdosta 8,8 %.

Sijaisavun käyttäjiä oli vuoden aikana 6 100 (2015: 7 833). Sijaisavun käyttäjien määrä väheni 22,1 % edellisestä vuodesta.

Turkistuottajien lomituspalvelulain mukaista vuosilomamahdollisuutta hyödynsi 604 turkistuottajaa (2015: 680). Turkistuottajilla oli oikeus pitää 18 vuosilomapäivää ja saada lisäksi 120 tuntia maksullista lisävapaata.

Poronhoitajien sijaisapujärjestelmän mukaista mahdollisuutta saada tapaturman tai sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalle sijaisapua käytti vuoden aikana 105 porotalousyrittäjää (2015: 77).

Vuosilomaan oikeutetut maatalousyrittäjät 2010–luvulla

Kuva 4. Vuosilomaan oikeutettujen maatalousyrittäjien lukumäärän kehitys vuosina 2010–2016. Vuonna 2016 vuosilomaoikeus oli 18 520 maatalousyrittäjällä (2015: 20 303).

ASIAKASPALVELU

Asiakkailla on mahdollisuus hoitaa vakuutus- ja etuusasioitaan Mela-asiamiesten, valtakunnallisen puhelinpalvelun, pääkonttorin asiakaspalvelupisteen tai sähköisten asiointipalvelujen kautta. Palvelemme ja kohtaamme asiakkaitamme myös maatalousnäyttelyissä ja muissa alan suurissa tapahtumissa.

Mela-asiamiehet palvelivat asiakkaita noin 150 toimipisteessä. Yhdellä asiamiehellä oli vastuullaan keskimäärin 1 550 MYEL-vakuutettua asiakasta.

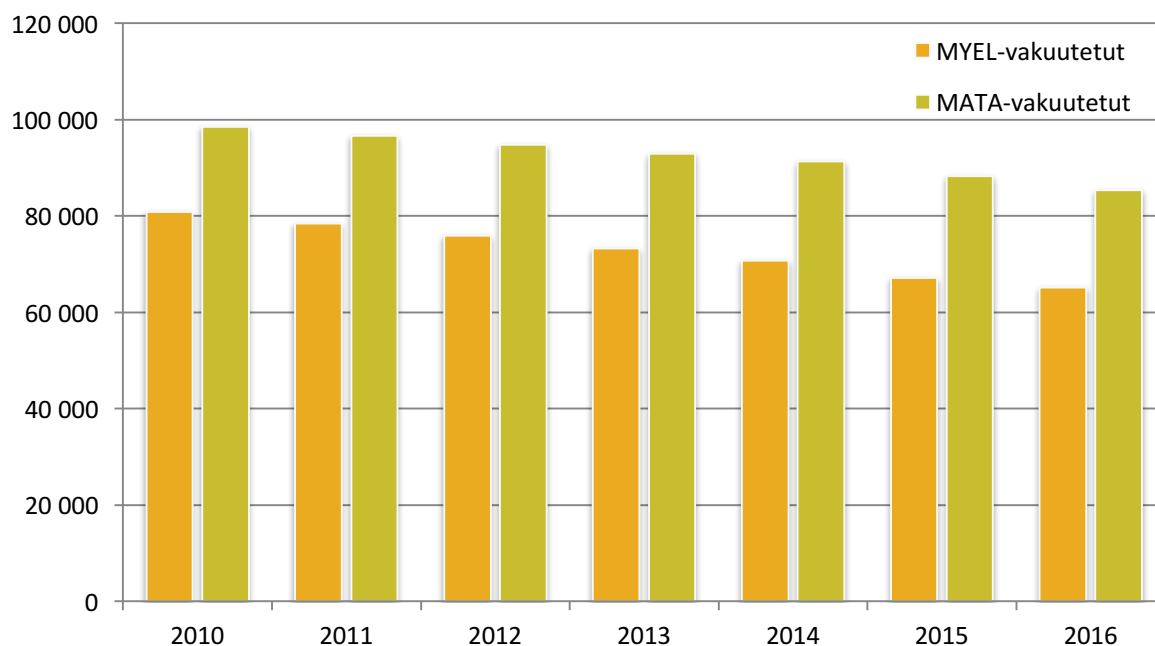
Seuraamme aktiivisesti kvartaaleittain asiakastyytyväisyyttä tutkimuksilla. Asiakastyytyväisyyden kokonaisarvosana laski edellisvuoden 8,0:sta 7,9:een. Saadun palautteen perusteella sovimme tarvittavat kehittämistoimenpiteet ja parannamme toimintaamme.

Asiakastyytyväisyyteen vaikuttaa tutkitusti palvelun nopeus, joten tulemme kiinnittämään tähän erityisesti huomiota. Käsittelyajoissa pääsimme sekä apurahansaajien että maatalousyrittäjien vakuuttamisessa asetettuihin tavoitteisiin, käsittelyajat lyhenivät useammalla päivällä. Verrattuna edelliseen vuoteen myös työkyvyttömyyseläkkeiden keskimääräinen käsittelyaikamme lyheni merkittävästi. Tapaturmien ja ammattitautien osalta emme täysin saavuttaneet tavoitteita. Käsittelyn nopeuttamiseksi panostamme erityisesti korvausprosessin kehittämiseen ja otamme myös käyttöön sähköisen vahinkoilmoituksen.

Viestimme ja tiedotamme asiakkaillemme aktiivisesti Mela-turvan sisällöstä ja siihen liittyvistä muutoksista. Asiakasviestintää toteutamme asiakaslehden, infokirjeiden, tiedotteiden, tiedotusvälineiden, sähköisen viestinnän ja sosiaalisen median avulla. Viestintää kohdistimme kampanjoina esimerkiksi alkaville yrittäjille, vakuuttamattomille yrittäjille ja apurahansaajille sekä vapaaehtoisesti MATA-vakuutetuille. Merkittävin erillinen viestintäkampanja toteutettiin liittyen eläkeuudistukseen.

Asiakaskokemuksen edelleen kehittämiseksi julkaisimme Melan palveluperiaatteet asiakkaillemme toimintamme yhtenäistämiseksi ja prosessien sujuvoittamiseksi. Asiakaskokemuksen kehittämistä jatkamme tulevinakin vuosina osana uutta strategiaamme.

Melan asiakasmäärän kehitys 2010-luvulla

Kuva 5. 2010-luvulla Melan MYEL-vakuutettujen asiakkaiden määrä on vähentynyt keskimäärin 3,4 % vuodessa ja MATA-vakuutettujen 2,3 % vuodessa.

Henkilöstö: Asiakkaidemme palveluista huolehtii osaava ja motivoitunut henkilöstö

Syvensimme osaamistamme ja paransimme prosessejamme lukuisilla toimenpiteillä. Panostimme esimiesten valmennukseen ja suorituksen johtamiseen. Lakiuudistusten edellyttämä lisätyö kuormitti henkilöstöämme. Samoin uusien melalaisten rekrytointi ja perehdytys sitoi resurssejamme huomattavasti. Sairauspoissaoloja ja niihin liittyviä kuluja saimme vähennettyä tavoitteenmukaisesti.

HENKILÖSTÖ

Kulunutta kauttamme leimasi voimakas toiminnan kehittäminen koulutuksen, järjestelmien ja toimintaprosessien uudistamisen sekä useiden rekrytointien myötä.

Vuoden 2016 lopussa Melassa oli 196 toimihenkilöä sisältäen asiamiehet 41 (2015: 196/46). Vuoden keskimääräinen nettohenkilömäärä eli varsinainen toimihenkilövahvuuttamme oli 177,6 (2015: 177,0).

Vuoden lopussa Melassa työskenteli 41 asiamiestä, joista 27 oli päätoimisia. Asiamiesten nettohenkilömäärä vuoden lopussa oli 33,7. Päätoimisten asiamiesten suhteellinen osuus on lisääntynyt viime vuosina. Asiamiesten päätoimisuus antaa paremman mahdollisuuden ammattitaidon ylläpitämiselle ja töiden järjestelyille.

Vuoden lopussa työsuhteessa olevista toimihenkilöistä 69 % oli naisia ja 31 % miehiä. Henkilöstön keski-ikä oli 48,2 vuotta (2015: 49,2), ja se näyttää olevan edelleen laskemassa.

Henkilöstölle maksetut suoriteperusteiset palkat olivat 9,2 miljoonaa euroa, joka sisältää 0,5 miljoonaa euroa kertaluonteista varausta henkilöstön päätetyistä lisäeläkejärjestelmistä (2015: 8,8 miljoonaa euroa).

Henkilöstömme vaihtuvuus oli 11,6 % (2015: 12,4 %). Pääkonttorin vaihtuvuus oli 8,9 % ja asiamiesten vaihtuvuus oli 21,0 % johtuen eläköitymisistä. Sairauspoissaoloja saimme vähennettyä 2,4 %:iin (4,1 %). Sairauspoissaolojen vähentämiseksi olemme tehneet tiivistä yhteistyötä työterveyshuollon kanssa.

Eläkkeelle siirtyi vuoden aikana 14 henkilöä. Eläkkeelle siirryttiin keskimäärin 64,2 vuoden iässä (2015: 63,9) eli olemme saaneet lykättyä eläkkeellesiirtymiskään eläkeuudistuksen hengen mukaisesti. Uusia vakinaisia toimihenkilöitä palkkasimme vuoden aikana 17.

TYÖHYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Työhyvinvoinnin edistämiseksi järjestimme henkilöstölle monipuolisia liikuntapalveluita ja vapaa-ajan kulttuuritoimintaa. Koulutimme henkilöstöä aktiivisesti sekä omana toimintana että ulkoisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kuluneen vuoden aikana panostimme erityisesti esimiesten valmennukseen ja esimiestaitojen kehittämiseen.

Työstimme myös yhdessä ikäohjelmaa, jolla pyrimme tukemaan eri elämän ja työuran vaiheissa olevien työntekijöidemme jaksamista ja työviihtyvyyttä. Julkaisemme ohjelman vuonna 2017.

Jatkoimme edelleen asiakaskokemuksen kehittämishanketta. Yksiköt kehittivät toimintatapoja ja prosesseja asiakaspalvelun parantamiseksi ja toiminnan sujuvoittamiseksi. Kehittämishankkeemme tarkoituksena on tukea henkilöstön motivaatiota, tyytyväisyyttä työskentelyolosuhteisiin ja yhteisen tekemisen kautta sitouttaa tiiviimmin organisaatioomme.

Talous ja tehokkuus: Prosessien ja toimintamallien uudistamisella parannamme tehokkuutta

Melan kokonaisliikekulut laskivat edeltävän vuoden toteutuneesta 0,8 miljoonalla eurola. Kulujen alitus aiheutui lähinnä alhaisemmista ict-kuluista. Sijoitustoimintamme tuotto oli tyydyttävä, mutta jäi työeläkealan keskimääräisestä tuotosta. Paransimme toimintaamme asiakaskokemusta kehittämällä ja prosesseja virtaviivaistamalla.

TALOUS

Liikekulut

Kokonaisliikekulut olivat 23,6 miljoonaa euroa (2015: 24,4). Tästä määrästä henkilöstökulut olivat 11,1 miljoonaa euroa (2015: 10,7) ja ict-kulut 9,2 miljoonaa euroa (2015: 10,2). Kokonaisliikekulut laskivat edellisestä vuodesta 0,8 miljoonaa euroa, mikä johtui vertailuvuoteen 2015 nähden alhaisemmista ict-kuluista. Muut liikekulut pysyivät suunnilleen edellisvuoden tasolla.

Sijoitustoiminta

Sijoitustoimintamme perustuu hallituksen vuosittain vahvistamaan sijoitussuunnitelmaan. Vuotta 2016 leimasi kansainvälinen poliittinen epävakaus, mikä vaikutti merkittävästi myös osakekursseihin. Helmikuussa tapahtui voimakas kurssien lasku, joka kuitenkin jossain määrin korjaantui vuosineljänneksen loppua kohden. Toisen vuosineljänneksen lopussa Britannian kansanäänestyksen lopputulema ja viimeisellä vuosineljänneksellä USA:n presidentinvaalien tulos laskivat osakekursseja. Näistä laskuista toivuttiin kuitenkin nopeasti. Euroopan osakeindeksien kehitys noudatteli maailmanlaajuisia indeksejä. USA:n osakeindeksien kehitys on ollut muita markkinoita vahvempaa, sen sijaan kehittyvät maat ovat jääneet jälkeen muusta maailmasta.

Korkotaso pysyi koko vuoden matalana. Vakavaraisten valtioiden lainojen korot pysyivät edelleen matalina, jopa negatiivisina. Yrityslainat olivat lähes ainoa tapa saada edes maltillista korkotuottoa.

Melan sijoitukset olivat vuoden lopussa markkina-arvoltaan 237,9 miljoonaa euroa (2015: 219,1) ilman sijoitustilejä. Vuoden lopussa markkina-arvoisesta sijoituspääomasta oli korko- ja korkorahastosijoituksia 42,3 % ja osake- ja osakerahastosijoituksia 34,4 %. Kiinteistö- ja kiinteistörahastosijoituksia oli 20,0 % ja vaihtoehtoisia sijoituksia 3,3 %. Luvuissa eivät ole mukana omien toimitilojen hallintaan oikeuttavat Kiinteistö Oy Metsätapiolan osakkeet.

Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen nettotuotto oli 7,5 miljoonaa euroa vuonna 2016 (2015: 19,1). Käyvin arvoin laskettu tulos oli 9,2 miljoonaa euroa eli 3,3 % sitoutuneelle pääomalle. Vastaava tuotto oli edellisenä vuonna 5,2 %. Sijoitusten viiden vuoden reaalituotto oli 7,2 % ja kymmenen vuoden reaalituotto 3,8 %. Sijoitustoiminnan tuotto-, riski- ja muita tunnuslukuja sekä niiden laskentaperiaatteita on selvitetty tarkemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Jalopuukorttelin neljästä asuintalosta ensimmäinen, Asunto Oy Tapiolan Jalava, luovutettiin asukkaille kesällä 2014. Asunto Oy Tapiolan Pyökki luovutettiin keväällä 2015 ja Asunto Oy Tapiolan Saarni kesällä 2016. Asunto Oy Tapiolan Tammen luovutus on tammikuun lopulla 2017. Jalopuukorttelin asukaspysäköintiä palveleva Kiinteistö Oy Tapiolan Jalopuupysäköinti tuli kokonaisuudessaan käyttöön yhtä aikaa Asunto Oy Tapiolan Tammen valmistuttua.

Valtion ja Kansaneläkelaitoksen maksuosuudet

Valtion maksuosuus ilman lomitusta oli 730,0 miljoonaa euroa (2015: 718,0). Valtion osuus kattoi 79,3 % korvausmenoista.

Lomitustoiminnan kuluina valtio maksoi 172,0 miljoonaa euroa (2015: 182,7).

Kansaneläkelaitoksen maksuosuus oli 13,5 miljoonaa euroa (2015: 10,0). Lakiin perustuva Kansaneläkelaitoksen maksuosuus on 27,6 % työajan MATA:n kokonaiskustannuksista.

Asiakkaiden maksuosuus

Asiakkaat maksoivat Mela-vakuutusmaksuja 199,0 miljoonaa euroa (2015: 204,6), josta maatalousyrittäjien osuus oli 187,4 miljoonaa ja apurahansaajien 11,6 miljoonaa euroa. Maatalousyrittäjien vaikea taloudellinen tilanne aiheutti kuluneena vuonna vakuutusmaksujen lisämaksuaikaa koskevia pyyntöjä yli 60 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Luottotappioina maksuvaikeudet eivät vielä näy.

Vastuuvelka

Sattuneiden vahinkojen korvausmenoon varattua rahaa oli työ- ja vapaa-ajan MATA-vakuutusten korvausvastuissa vuoden 2016 lopussa yhteensä 133,8 miljoonaa euroa (2015: 129,1). Apurahansaajien MYEL-vakuutusmaksuvastuu kasvoi vuoden 2016 aikana lähes 12 miljoonalla eurolla 63,3 miljoonaan euroon.

Taloutta kuvaavat tunnusluvut sisältyvät tilinpäätöksen liitetietoihin.

PROSESSIEN JA TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Kuluneen vuoden aikana keskityimme yksiköissä lainmuutosten toimeenpanon edellyttämiin uudistuksiin, asiakaspalveluprosessien virtaviivaistamiseen ja lainmuutoksiin liittyviin sovellushankkeisiin.

Vuoden aikana kehitimme toimintaa myös yhteisen asiakaskokemushankkeen jatkamisen myötä sekä tuotanto- että tukiyksiköissä. Asiakaskokemuksen kehittämistä jatkamme myös seuraavalla strategiakaudella.

Melan järjestelmäkehityksen osalta uuden vakuutus- ja eläkesovelluksen toteutusta edistettiin. Paransimme tapaturmasovelluksen toiminnallisuuksia. Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen työeläkeuudistuksen muutokset saimme ajoissa kuntoon ennen vuoden vaihdetta. Ennakoimattomia ratkaisutoimintaa haittaavia järjestelmien käyttökatkoksia ei juurikaan ollut, koska olemme parantaneet it-infrastruktuurin toimintavarmuutta systemaattisesti.

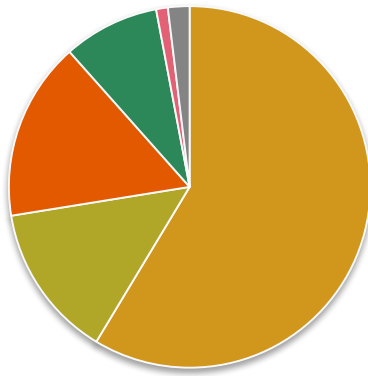
RISKIENHALLINTA

Toimintaamme ohjaa kattava riskienhallintasuunnitelma, jonka Melan hallitus hyväksyy vuosittain. Hallitus valvoo suunnitelman toteutumista muun muassa riskienhallinnan, sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastajien vuosittaisten raporttien pohjalta.

Toiminnassamme keskeisiä ovat ict-toimintoihin, rahoitukseen ja sijoitustoimintaan liittyvät riskit. Henkilöriskejä hallitsemme erityisesti varahenkilö- ja seuraajasuunnittelulla ja muuttuvan lainsäädännön vaatiman osaamisen varmistamisella. Tarkempi kuvaus Melan riskienhallintatoiminnoista on tilinpäätöksen liitetiedoissa.

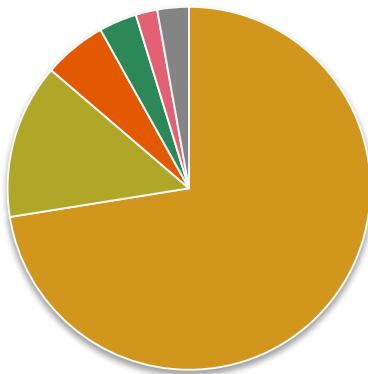
Melan tuotot ja kulut pääryhmittäin vuonna 2016

Tuotot 1 245 milj. euroa

- Valtiolta etuuskien hoitoon 730 milj. e, 58 %
- Valtiolta lomitukseen 172 milj. e, 14 %
- Asiakkailta 199 milj. e, 16 %
- Muilta eläkelaitoksilta 107 milj. e, 9 %
- Kelalta 13 milj. e, 1 %
- Sijoituksista 24 milj. e, 2 %

Kulut 1 245 milj. euroa

- Työeläkkeet 903 milj. e, 72 %
- Lomitus 172 milj. e, 14 %
- Luopumisjärjestelmät 70 milj. e, 6 %
- Tapaturmakorvaukset 42 milj. e, 3 %
- Liikekulut 24 milj. e, 2 %
- Muut kulut 35 milj. e, 3 %